

Avfallsavdelningen
Återvinning
Jarina Edlund

Styrelsen för Stockholm Avfall AB

Hantering av avfallsförmedlare

FÖRSLAG TILL BESLUT

Avfallsnämnden föreslås besluta

att godkänna anmälan

Christian Rockberger
Verkställande direktör

Malin Werner
Avdelningschef
Avfall

Bakgrund

År 2018 förbjöd Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad Tiptapp AB att förmedla transport av hushållsavfall. Tiptapp överklagade beslutet till såväl länsstyrelsen som mark- och miljödomstolen. Länsstyrelsen avslag Tiptapps överklagande, medan mark- och miljödomstolen upphävde nämndens beslut.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun överklagade därefter mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD).

År 2021 avslag MÖD nämndens överklagan (mål nr M 6891–20). MÖD konstaterade att det var fråga om förmedling av transport av sådant avfall som kommunen, enligt sin givna föreskriftsrätt, har överlåtit till enskilda att själva transportera till återvinningscentral m.m. Därmed ansåg domstolen att utgångspunkten var *"att det enskilda hushållet själv får bestämma hur transporten till återvinningscentralen ska gå till och det finns därvid inget hinder för det enskilda hushållet att anlita någon annan för att utföra transporten för dess räkning. Det finns inte heller något hinder för en professionell aktör att skapa en digital mötesplats för flera enskilda hushåll att hitta varandra och erbjuda varandra tjänster, i form av transport till återvinningscentral m.m. av sådant avfall som får slängas där, och ta betalt för tillgången till den mötesplatsen"*.

Mot bakgrund av domen ändrades Stockholms avfallsföreskrifter för att öppna upp för avfallsförmedlare liknande Tiptapp (KFS 2024:07). En promemoria (Bilaga 3. Vägledning ang. egen transport av avfall till kommunens ÅVC) gällande frågan togs även fram och bifogades till nämndärende om reviderade avfallsföreskrifter (Avfallsnämnden 23-12-07).

Efter domen, och det upphävda förbudet, togs tiptappare emot på Stockholms ÅVC:er. Detta medförde bland annat försämrad arbetsmiljö för ÅVC-personal genom konflikter med tiptappare som misskötte sig med bland annat sortering och vad som får lämnas via Tiptapp.

För att få ökad insyn och en förbättrad arbetsmiljö för ÅVC-personalen inleddes ett pilotprojekt avseende samarbete med Tiptapp. Pilotprojektet startade den 25 juni 2024 och gäller till och med den 30 juni 2025.

Ärendet

Bolaget har utvärderat resultat och erfarenheter från pilotprojektet. Sammantaget visar pilotprojektet övervägande på fördelar, särskilt vad gäller arbetsmiljö för ÅVC-personal, service till invånare, tillgång till statistik samt påverkansmöjlighet kopplat till tjänstens utförande. För att fortsatt kunna dra nytta av de positiva effekterna – och samtidigt minska riskerna – ser bolaget ett behov av att införa ett strukturerat och transparent auktorisationsförfarande som omfattar alla avfallsförmedlare.

Genom att tillämpa antagna ramverk och auktorisationsvillkor säkerställer bolaget att alla likvärdiga aktörer behandlas på ett likvärdigt sätt. Förfarandet ger ökad rådighet och insyn genom ställda villkor och möjlighet till dialog samt tillgodoser behov hos stockholmare utan bil som behöver lämna skrymmande avfall.

Förfarandet bedöms främja arbetsmiljön för ÅVC-personal genom att skapa tydlighet gällande vilka aktörer som får vistas på anläggningarna, under vilka villkor och med vilka förväntningar. Det bedöms även möjliggöra för bolaget att få tillgång till värdefull statistik, att kunna bidra till förbättrad användarservice samt att styra bort förmedlade transporter från enskilda anläggningar vid behov.

Att erbjuda möjligheten att lämna skrymmande avfall genom avfallsförmedlingstjänster, såsom Tiptapp, fyller en viktig funktion i den tätbebyggda staden – inte minst för hushåll utan bil. Denna flexibilitet ökar tillgängligheten för invånarna samt minskar risken för nedskräpning och otillåten dumpning. Samtidigt har bolaget inte möjlighet att erbjuda motsvarande tjänst till konkurrenskraftiga priser med mindre än tjänsten kraftigt subventioneras via avfallstaxan. Ett sådant förfarande riskerar, förutom höjt taxeuttag, att snedvrider konkurrensen, få påverkan på andra tjänster som bolaget erbjuder, exempelvis grovavfallstjänsten, och innebär ett avsteg från grundprincipen att varje tjänst ska bära sig själv.

Att införa ett auktorisationsförfarande är ett sätt att formalisera och balansera samverkan med avfallsförmedlare där SVOA öppnar upp för digitala och innovativa tjänster som förenklar för invånarna samtidigt som bolaget sätter ramar för hur det får gå till.

Utan ett auktorisationsförfarande riskerar SVOA att förlora insyn och kontroll, särskilt om fler liknande aktörer etablerar sig på marknaden. Det skulle också minska möjligheten att påverka att avfallsverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med bolagets mål för arbetsmiljö, säkerhet, hållbarhet och kundservice.

Alternativet att förbjuda avfallsförmedlare genom revidering av avfallsföreskrifterna har utretts. Sammantaget bedöms alternativet medföra sämre möjligheter att upprätthålla kontroll, ökad administrativ börda samt försämrade arbetsmiljö för ÅVC-personalen genom fler konfliktsituationer. Det skulle även försämra tillgången till statistik och möjligheten att kommunicera med berörda aktörer. Ett totalförbud riskerar också att minska servicenivån för stockholmare och vara svårt både att motivera och följa upp i praktiken.

SLUT